

pplk. Matt J. Martin

PREDATOR

PILOTEM V LETECKÉ VÁLCE
VEDENÉ NA DÁLKU
V IRÁKU A AFGHÁNISTÁNU

OMNIBOOKS

Copyright © 2010 by Matt J. Martin with Charles W. Sasser
Translation © 2016 Vlastimil Dominik

ISBN 0-819-56123-9

PPLK. MATT J. MARTIN
A CHARLES W. SASSER

PREDATOR

**Pilotem v letecké válce vedené na dálku
v Iráku a Afghánistánu**

OMNIBOOKS

2016

AUTOROVA POZNÁMKA

Toto je osobní vyprávění o bojovém nasazení dálkově pilotovaného letounu (RPA – Remotely Piloted Aircraft) v Iráku a Afghánistánu. Pokusil jsem se v něm co nejpřesněji a nejvěrněji popsat skutečné události. Je to rozšířená verze poznámek, které jsem si vedl při aktivním létání s MQ-1 na bojových misích nad Irákem a Afghánistánem.

I když je to můj příběh, je to také příběh těch, kdo hráli v popisovaných událostech větší či menší roli. Použil jsem skutečná jména s výjimkou případů, kdy jsem si je už nevybavil nebo kdy by veřejné odhalení totožnosti této osoby nebylo z nějakého důvodu vhodné, případně by pro ni bylo nepřijemné.

Obsah dialogů a líčení událostí odpovídá co nejvístižněji tomu, jak jsem si je vybavil z paměti. Některé z rozhovorů jsem samozřejmě musel nově zformulovat. V těchto případech jsem se snažil, aby byly k situacím a činům přiřazeny správné osoby a zůstal zachován skutečný obsah. I když je obsah správný, nemohu zaručit, že je každá věta naprosto přesná slovo od slova, protože moje interpretace událostí nemůže být úplně stejná jako někoho jiného. Čas má v některých věcech tendenci paměť oslabovat a v jiných ji zase selektivně posilovat (nebo přehánět). Pokud se v mých vzpomínkách vyskytly chyby, přijímám za to plnou zodpovědnost a omlouvám se.

Musím také zdůraznit, že ačkoliv jsem důstojníkem letectva v aktivní službě, popisy událostí v této knize a místy projevené názory jsou mé osobní náhledy a nemusí nezbytně představovat stanoviska amerického letectva, ministerstva obrany nebo vlády Spojených států.

Na závěr bych se rád omluvil všem, koho jsem při psaní této knihy vynechal, opomněl nebo nedoceníl. I když se v knize nezbytně vyskytují nějaké interpretační chyby, jsem si jistý, že pokud jde o ducha a realitu života pilotů a členů osádek, kteří sloužili a stále slouží v programech bezpilotních letounů amerického letectva, je její obsah pravdivý. Tak, a teď si myslím, že jsem už na nic nezapomněl.

Pplk. Matt J. Martin

ÚVOD

Z výšky tří tisíc metrů jsem hleděl na velkou budovu s mnoha křídly, technickou univerzitu v srdci Bagdádu, kterou obsadili povstalci. Je po půlnoci. Ulice jsou málo osvětlené nebo úplně temné. Jsou to ideální podmínky pro všelijakou havěť a verbež, aby se vyrojily ze stok. Na infračerveném senzoru vidím stopy vyzařovaného tepla, zaznamenávám palbu z kulometu a z granátometu (RPG) přicházející z horních oken školy a záblesky z hlavní pušek, které přibily k zemi družstvo americké mechanizované pěchoty na špatném břehu řeky Eufrat.

Pod křídly jsem měl dvojici řízených střel Hellfire, ale mým úkolem nebylo použít je okamžitě proti nepříteli. Měl jsem spíše koordinační funkci a také jsem měl označit cíle pro AC-130U „Spooky“, který se sem rychle blížil. Prvním verzím tohoto bitevního letounu se ve Vietnamu říkalo trefně „Spectre“ („Přízrak“) nebo „Puff the Magic Dragon“ („Funění kouzelného draka“). Byla to nejstrašnější zbraň vzdušné podpory zblízka, hrozný válečný nástroj vybavený elektricky poháněnými Gatlingovými kulomety s kadencí šest tisíc ran za minutu, protipancéřovým kanónem ráže 40 mm a houfnicí ráže 105 mm. Počítače na jeho palubě umožňovaly důstojníkovi řízení palby (FCO – Fire Control Officer) zaznamenat mé označení cíle infračerveným paprskem a velice přesně na něj udeřit. To byla vyspělá technologie a týmová spolupráce v akci.

Jakmile se bitevní letoun ohlásil na místě v noční tmě pode mnou, spolu se svým operátorem senzorů jsme začali naším infračerveným značkovacím laserem „jiskřit“ cíle, aby se daly detekovat infračervenými senzory. Spooky zahájil palbu provázenou zvukem jako by se v soudný den trhala obloha. Jako Armagedon nebo něco podobného. Každý pátý náboj byl se stopovkou a střely létaly tak rychle za sebou, že při pohledu z oblohy vytvářely na zemi působivé kužely palby. Smrt z výšky. Ti mizerní parchanti dole v oknech se vůbec nedověděli, co je trefilo.

Když přicházející nepřátelská palba ustala, v rádiu se ozval velitel pozemní armádní jednotky a velice mně a osádce AC-130 děkoval. Pak sebral své družstvo a pokračoval s ním dál. Poněkud vyžděšený tím střetnutím a jeho rychlým vyřešením jsem se zvedl, abych se protáhl, a znovu jsem se usadil v „kokpitu“ svého letounu. Po absolvování pilotního výcviku s tímto konkrétním typem letounu to byla moje první bojová mise v reálném světě. Mých prvních deset

minut za řízením MQ-1, jinak známého pod výstižným názvem Predator, a hned jsem byl svědkem likvidace nepřítele.

Pak jsem si vzpomněl, že mě Trish požádala, abych cestou domů koupil mléko.

Jak vidíte, nebyl jsem v Iráku. Ještě ne. Byl jsem na letecké základně Nellis v Nevadě, dvanáct tisíc kilometrů od Bagdádu, a z pozemní řídicí stanice (GCS – Ground Control Station) jsem letěl s bezpilotním letovým systémem (UAS – Unmanned Aircraft System). MQ-1 je kromě rozpětí křidel velký asi jako Cessna 155. Jeho řízené střely Hellfire představují mocnou zbraň a létat může ve výšce až sedm a půl tisíce metrů nad hladinou moře. Při průzkumných nebo bojových akcích dokáže zůstat ve vzduchu až čtyřicet hodin. Na irácká a afghánská bojiště, kde RPA jako Predator zastavují nepřítele a šetří americké životy, se dostal populární termín „generace Nintendo“, z kterého se mi ježí vlasy na hlavě.

Ačkoliv mezi prvními, kdo vyvolali strach z nasazení létacích strojů do války, byl Leonardo da Vinci, pochybuji, že si dokázal představit dobu, kdy bude pilot bojovat ve válce na dlouhou vzdálenost - dojíždět do práce dopravní špičkou, vklouznout do křesla před hradbu přístrojů, „létat“ ve vojenském letounu a vypouštět řízené střely na tisíce kilometrů vzdáleného nepřítele a pak vyzvednout děti ze školy nebo cestou domů na večeri koupit v obchodě mléko.

Je mi teď čtyřiatřicet let a jsem majorem amerického letectva. Byl jsem civilním pilotem v soukromé sféře a před nasazením na RPA v roce 2005 jsem se nejprve cvičil v letectvu na leteckého navigátora. RPA nebo UAS jsou běžně známy jako bezpilotní letouny (UAV – Unmanned Aerial Vehicle). Během let strávených jako „virtuální špičkový střelec“ na dvou válečných frontách jsem odlétal stovky misí a dohlížel jsem na tisíce dalších, při nichž se používal nový způsob boje, který se ještě donedávna pečlivě utajoval. A hodně jeho složek se stále utajuje. Spolu s dalšími piloty, jako jsem já, můžeme zasáhnout v doslova jakékoliv podobě globální války proti teroristům, například při vystopování Usámy bin Ládina, pomoci při osvobození rukojmích, případech útočišť hlavních vůdců al-Káidy, zaměření teroristů a můžeme také bojovat spolu s námořnictvem.

Někdy jsem si připadal jako Bůh metající shůry blesky.

ČÁST I

LETECKÁ ZÁKLADNA NELLIS, NEVADA

I

DNES VEČER LÉTÁME

Je 26. března 2003. Během dne padal na letišti Harír v severním Iráku sníh a po setmění tál do slizkého bahna a břečky. Kolem půlnoci, kdy byla tma jako na odvrácené straně měsíce a krajina vypadala stejně pustě, roj sedmnácti amerických C-17 Globemasterů naložených tisíci výsadkáři sestupoval z výšky devíti tisíc metrů k letišti. Pro 173. výsadkovou brigádu to měl být první ostrý bojový výsadek od operace Junction City před pětatřiceti lety blízko Katumu v jižním Vietnamu a také největší bojový seskok výsadkářů od invaze do Panamy v roce 1989.

Seskok se stal nezbytným, až když Turecko couvlo od povolení, aby dvašedesát tisíc amerických vojáků ze 4. pěší divize mohlo zaútočit přes jeho jižní hranici. Výsadkáři dostali za úkol zajistit vydatná ropná pole kolem Mosulu a Kirkúku a otevřít první severní pozemní frontu proti režimu Saddáma Husajna.

Roj ve stupňovité formaci duněl ve výšce dvou set metrů nad zemí (AGL – Above Ground Level) s motory burácejícími jak tsunami. Seskokové dveře se otevřely. Kolem fičel proud vzduchu. Výsadkáři museli vyskočit během minuty, kdy letouny prolétaly nad seskokovou zónou. Záložní padáky nepotřebovali, protože kdyby se někomu hlavní padák neotevřel, nešťastný voják by se na seskokové zóně zabil, jelikož by se mu ten záložní stejně nestačil otevřít. *Krev a vnitřnosti na popružích – a já už nikdy nevyskočím...* slova ze staré výsadkářské pochodové písně.

Mohutné stroje vyložily svůj náklad do vzduchu a s hukotem stoupaly do výšky. Jediné mrkající světlo z řídicí věže možná třikrát zablikalo, když skoro tisíc padáků šustilo vzduchem, než svůj náklad se žuchnutím vyložily na zemi. Pětatřicet výsadkářů nestihlo vyskočit včas a vrátili se s letouny. Dvacet se jich při doskoku zranilo, z toho šest tak vážně, že je museli evakuovat. Výsadek se nesetkal s nepřátelskou palbou. K tomu došlo až později, když se v Mosulu a Kirkúku rozpoutaly orgie loupeží, žhářství a vyrovnávání účtů.

Pět dní předtím, než 173. brigáda zahájila na severu pozemní ofenzívu, jsem přijel na řecký ostrov Krétu ve Středozemním moři s třemi letouny, šesti letovými osádkami a dostatečnou podporou, abychom pomohli otevřít severní vzdušnou frontu s operacemi čtyřiaadvacet hodin denně a sedm dní v týdnu. V době, kdy jsem se do toho zapojil, odřad 55. eskadry se po dobu zdejšího nasazení přejmenoval na 193. expediční průzkumnou letku. Přes dvanáct let byl součástí rotujících jednotek, které špehovaly a čenichaly, aby pomohly zachovat nebe nad Irákem pro americká a koaliční vojska bezpečné. Naším výslovným posláním bylo „poskytovat v reálném čase důležité informace pro řízení bitvy plánovačům akcí, velitelům a bojovým jednotkám“.

Všechny naše čtyřmotorové proudové letouny RC-135 Rivet Joint (vojenská verze prototypu draku letadla, který se použil rovněž pro komerční Boeing 707) byly vybaveny spoustou antén a sadou palubních senzorů, které osádce umožňovaly objevit, rozpoznat a určit polohu signálů v celém elektromagnetickém spektru. To znamenalo, že jsme mohli získávat špiónážní informace ze všech elektronických zdrojů v operační oblasti a mohli jsme odposlouchávat prakticky kohokoliv. Během několika vteřin po zachycení radarového nebo komunikačního signálu jsme byli schopni navést na cíle bombardéry a stíhače a přímo do chřtánu nepřítele padaly „chytré“ pumy (JDAM) nebo tam letěly rakety. Nepřátelským obsluhám protiletadlových raket (SAM) netrvalo dlouho, než zjistily, že pokaždé, když zapnuli radar, jsme je z oblohy zaznamenali a sledovali a že na cestě přímo k nim už byla nějaká řízená střela. Dospělo to tak daleko, že odpalovali protiletadlovou raketu jen tak nazdařbůh a modlili se, aby to dobře dopadlo. „Alláhem řízená raketa.“

Když severní letecká ofenzíva začala, osádky RC-135 nevěděly, co mají očekávat a všechny získávaly zkušenosti z prvních několika bojových letů. Na palubě každého letu byli dva piloti, navigátor a asi dvacet specialistů na elektroniku, kteří obsluhovali senzory. Kvůli obezřetnosti před napadením protiletadlovými raketami a stíhačkami MiG jsme létali pokud možno v noci a každá mise trvala mezi dvanácti a osmnácti hodinami.

RC-135 je velký a těžký letoun s velkou setrvačností. Nedělá otočky s devíti gěčky. Dokonce i rychlý obrat o 180 stupňů trvá půldruhé minuty. Pro SAM to byl zatraceně velký cíl a pro irácké MiG-25 s jejich rychlostí o asi 1500 uzlů vyšší než naše to byla kachna sedící na rybníku.

Ačkoliv jsme většinu z obsluh těch SAM brzy zastrašili, v severním Iráku mohlo být pořád hodně nebezpečno. Byla to hornatá země s vrcholky až 4500 metrů vysokými. Iráčané vždy po několika hodinách přesouvali odpalovací stanoviště SAM na jiné místo, aby nám ztížili jejich lokalizaci a bombardování. V takových nadmořských výškách i malá SAM představovala hrozbu a možná pětinašobně zvyšovala náš stres v akci.

Iráčané našťestí nevzlétli s ani jedním MiGem, alespoň pokud jsem věděl. Saddám z obavy před opakováním masové dezerce svých vojáků, k jaké došlo v roce 1991 ve válce v Zálivu, nechal buldozery zničit vzletové a pojížděcí dráhy a vojenské letouny tak zůstaly zavřené v hangárech. Za větší hrozbu pro sebe zjevně považoval spíše své vlastní lidi než nejsilnější armádu na světě.

Při americké vzdušné nadvládě na bojišti a většině SAM vyřazených z boje už na začátku naší strategie vyvolání šoku a strachu, zažívali výsadkáři 173. brigády ve svých prvních akcích na zemi válku více, než jsem si vůbec dokázal představit. Nebylo to proto, že jsem spolu s dalšími osádkami 193. letky měl málo práce nebo proto, že bychom nevěnovali „boji“ dlouhé dny a noci. Aby osádky absolvovaly předletovou instruktáž, provedly předletovou přípravu, uskutečnily vlastní let, vrátily se na základnu a udělaly poletovou údržbu a podaly hlášení o akci, museli jsme pracovat ve čtyřicetihodinovém režimu.

Techničtí operátoři v trupu letounu vůbec nezačali pracovat, dokud jsme nebyli po asi třech hodinách letu na určeném místě. Mohli podřimovat, číst si nebo se bavit. U palubních přístrojů se střídali dokonce i oba piloti, aby snížili stres. Já jsem si takový luxus neužíval. Jako jediný navigátor na palubě jsem musel zůstat bdělý a pozorný od vzletu po přistání.

Sofistikovaná navigace letounu využívala inerciální gyroskop, Dopplerův radar, GPS a automatický sledovač hvězd, který snímal hvězdnou oblohu dokonce i za dne. K tomu byly k dispozici údaje z přístrojů snímajících tlak (rychloměr, výškoměr, machmetr). Data zpracovávaly složitým matematickým postupem počítače a jeho výsledkem byla informace o naší poloze.

Protože výsledky z počítače nebyly vždy úplně přesné, navigátor musel údaje o poloze neustále ověřovat pomocí radaru mapujícího terén. V krátkých a pravidelných intervalech jsem porovnával obrázek terénu z radaru s mapami a polohami z počítačů. Pokud obrázek s udanou polohou úplně přesně nesouhlasil, použil jsem souřadnicový zapisovač, tužku a odpichovací kružítka, abych stanovil velikost chyby. Bylo to úplně jako za starých časů, kdy chlápci jako já létali v B-17 nad Evropou.

Tahle práce mě zaměstnávala zhruba polovinu letu. Zbytek času mi zabralo řízení akce s cílem dostat letoun nad cílem na nejlepší místo pro sběr zpravodajských dat a vyhnout se nepřátelským hrozbám. Protože můj počítač ovládal autopilota, většinu mise jsem odlétal ze své klávesnice.

Nalil jsem do sebe spoustu kávy. Ne že bych si stěžoval; mohl jsem také dýchat písek a spát na písčité duně. Zatímco se výsadkáři pachtili v bahně, jedli potravinové dávky (MRE) a šli po nich odstřelovači, já jsem se vrátil na základnu a v Souda Bay na Krétě jsem ulehl na čisté prostěradlo a pod čistou deku a i když se mi spánek zdál někdy krátký, vzbudil jsem se ke klidné

snídani kilometry daleko od nebezpečí. Není divu, že pěšáci někdy pohlíželi na vysoko létající letecký personál se závidí.

Často jsem se cítil spíše jako divák výjimečné události v životě mé vojenské generace, než jako její skutečný účastník. Nicméně jsem si někdy užíval pohled na tu impozantní podívanou jako z místa v divadelní lóži.

Jednou odpoledne shazovaly bombardéry B-52 JDAM na oblast Mosulu a můj letoun jim poskytoval elektronické krytí. Napočítal jsem asi desítku výbuchů, velkých ohnivých koulí a hřibovité mraky kouře stoupající do výšky. Piloti bombardérů žádali na velitelské rádiové síti o další cíle. Jedna B-52 se vrátila na domovskou základnu s osmatřiceti zbylými pumami.

Americká armáda dělala superhumánní opatření, aby zabránila civilním obětem. Iráčané využívali naše vlastní omezení ve svůj prospěch a na střechy strategických zařízení psali nápisy: *Jsou zde lidské štíty*. To fungovalo, dokud ty „lidské štíty“ nezavěťřily, že Američané přicházejí. Pak zamířily do hor a nechaly tyhle cíle volně a přístupně naší pozornosti.

Veškerá elektromagnetická aktivita nepřítele po několika týdnech ustala. Když už zbývalo monitorování jen několika cílů, vzal jsem si s sebou dalekohled, abych si pozemní válku trochu prohlédl. V současné době jsme létali již ve dne. Viděl jsem dlouhé kolony amerických tanků a kurdských nákladáků, ale žádnou nepřátelskou aktivitu. Zírali jsme dolů na Saddámovu přehradu na Tigrisu. Byla před invazí tak silně bráněná, že se jí koaliční stíhačky, střezící bezletovou zónu, vyhýbaly. Teď jsme na ni civěli jako už tolik turistů předtím.

V noci 16. dubna 2003, necelý měsíc po nasazení mého odřadu, byla moje osádka prvním RC-135, které přeletělo nad Bagdádem. Saddám chtěl v tomto městě svést poslední boj. Prohlašoval, že díky štítu z protiletadlových raket a dělostřeleckých baterií je tohle město nedobytné. Ale nepočítal s tím, že jeho vojáci obranné systémy vypnou, odhodí zbraně a dezertují.

Většina města, stále bez elektriny, se rozkládala v poušti jako změř dětských stavebních kostek. Díky měsíci v úplňku jsme mohli hledět dolů na kolébkku civilizace na soutoku Eufratu a Tigrisu. Protože na zádi letounu nebyla okna, členové osádky přicházeli po jednom dopředu, aby se podívali na zázrak pokořeného Bagdádu ovládnutého koaličními vojsky.

„Nemohu uvěřit tomu, na co se díváme,“ zamumlal si jeden, „za takovou krátkou chvíli.“

Všichni očekávali, že se válka protáhne na několik měsíců a vyžádá si tisíce amerických životů. Místo toho se severní letecká válka považovala za ukončenou. Tohle byl můj poslední let. Po třech týdnech v bojovém nasazení se 55. letka 17. dubna vrátí na leteckou základnu Offutt v Nebrasce.

Tohle se nepředpokládalo. Místo toho, abych seděl v lóži a sledoval, jak se píše historie, jsem měl být stíhacím pilotem, který se účastní války, podstupuje

riziko a spoluvytváří dějiny. V té době nikoho z nás ani nenapadlo, že operace Irácká svoboda ještě zdaleka neskončila.

Nikdy se nestalo, že by se moje budoucnost v letectvu nebo jiné složce armády dala považovat za předurčenou. Když už nic jiného, tak bylo neobvyklé, že jsem skončil tady. Byl jsem dítětem ze statku. Moji rodiče se seznámili na závodní dráze. Ne NASCARu, ale na dostihové dráze plnokrevníků. Oba byli „poníkoví“ jezdci, kteří vedli žokeje a jejich koně na dráhu, prováděli koně a o zvířata se před závodem a po něm po všech stránkách starali. Na dráze jsem se ale nenarodil. Bylo to jako obvykle mezi závody. Se starší z mých dvou sester a s bratrem jsme cestovali na závody po celých Spojených státech a bydleli jsme na parkovišti přívěšů.

Když mi bylo asi dvanáct, otec se pustil do podnikání se senem a koupil v Indianě ranč k pěstování a dodávkám krmiva pro závodní koně. Rodina se na život na cestách tehdy už příliš rozrostla. Pustil jsem se do toho s tátou a až do nástupu na střední školu jsem pěstoval a sekal trávu, balil a odvázel seno. Byla to namáhavá práce v horku, kdy mi do očí tekl pot a v rozkroku a v podpaždí mě svěděla vyrážka vyvolaná alergií na seno. V červencových dnech, kdy nějaký letoun – bylo jedno jaký – přelétal nad polem, jsem se zastavil, ať jsem dělal cokoli, opřel jsem se o balíkováč nebo nákladák, otřel si šátkem obličej a toužebně jsem na něj zíral, dokud nezmizel.

„Kocoure Matte. Vrať se zpátky na zem, synku.“

To byla přezdívka, kterou mi dal otec. Myslím, že měla něco společného s mojí neposednou povahou. V duchu jsem se často zatoulal na oblohu a chytal jsem ty nádherné letouny, které přenášely mou představivost kolem celého světa.

„No jo, tati. Jenom si tak říkám...“

Říkal jsem si i nadále. Film *Správná posádka* jsem viděl dvanáctkrát. Toužil jsem stát se stíhacím pilotem.

V roce 1994 jsem absolvoval univerzitu Purdue a v programu výcviku záložních důstojníků letectva jsem byl vyřazen jako poručík. K mému zklamání byl pilotní výcvik pro dobrovolníky dočasně zastavený a tak jsem skončil ve škole obsluh řízených střel. Potom jsem byl důstojníkem zodpovědným za podzemní silo jaderných raket blízko Cheyenne ve Wyomingu, kde jsem čekal na rozkaz je odpálit a zničit svět. Je ironií, že jsem se ve snech vznášel nad zemí, ale tělo jsem měl pohřbené pod zemí.

Protože pilotní výcvik byl stále pozastavený, přihlásil jsem se do kurzu navigátorů a představoval jsem si, že se dostanu k tomu, co jsem chtěl, zadními vrátky místo hlavními dveřmi. Alespoň se dostanu do vzduchu. Na námořní základně Pensacola jsem absolvoval výcvik v T-34 a na letecké základně Randolph v T-43 (vojenská verze Boeingu 737-200). Absolvoval jsem jako